Najvyšší súd **3 Cdo 88/2010**
Slovenskej republiky

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **P. G.**, bývajúcej v P., zastúpenej JUDr. J. D., advokátom so sídlom v T., proti odporcovi **J. G.**, bývajúcemu v P., zastúpenému JUDr. I. S., advokátkou so sídlom v T., **o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov**, vedenej na Okresnom súde Topoľčany pod sp. zn. 5 C 48/1994, o dovolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 18. februára 2010 sp. zn. 8 Co 39/2009, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 18. februára 2010 sp. zn. 8 Co 39/2009 **z r u š u j e** a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Nitra rozsudkom z 15. decembra 2005 č.k. 5 C 48/1994-484 v spojení s dopĺňacím rozsudkom z 18. januára 2007 č.k. 5 C 48/1994-548 vyporiadal bezpodielové spoluvlastníctvo manželov (ďalej aj len „BSM“) tak, že z hnuteľných vecí patriacich do BSM prikázal do výlučného vlastníctva navrhovateľky sedaciu súpravu, lustre, rohovú lavicu, stôl, stoličky, chladničku, vešiakovú skrinku, automatickú práčku, nábytok do spálne a obývacej izby, perinák, písací stolík, váľandy, stojanovú lampu, záclony, závesy a rozťahovacie kreslo; prikázal jej aj hodnotu členského podielu 3-izbového družstevného bytu č. X. v P. na ulici G. (ďalej len „byt“). Do výlučného vlastníctva odporcu prikázal televízor, videorekordér, rádiomagnetofón a tiež garáž v P. na O. ulici č. X., ktorá je v katastri nehnuteľností zapísaná na liste vlastníctva č. X. ako garáž na parcele č. X. vo výmere X. m^2 (ďalej len „garáž“). Odporcovi uložil povinnosť zaplatiť na účet súdu prvého stupňa súdny poplatok a tiež

náhradu trov štátu; žiadnemu z účastníkov konania nepriznal náhradu trov konania. Pri rozhodovaní vo veci samej vychádzal z toho, že účastníci boli manželmi od 30. januára 1976 do 14. januára 1994 a za trvania manželstva okrem vyššie uvedených hnuteľností nadobudli aj byt a garáž. Určil preto, že do BSM patrí aj hodnota členského podielu v bytovom družstve a garáž (v čase jej výstavby boli účastníci manželmi, BSM zrušené nemali a prostriedky použité na jej výstavbu boli v ich BSM). Do BSM patrí majetok v hodnote 737 380 Sk, z čoho polovica predstavuje 368 690 Sk. BSM vyporiadal tak, že navrhovateľke prikázal ňou užívané hnuteľné veci (viď vyššie) a hodnotu členského podielu v celkovej sume 550 035 Sk. Do výlučného vlastníctva odporcu prikázal ním užívané hnuteľné veci (viď vyššie) a garáž, spolu v hodnote 187 345 Sk. Zohľadnil, že na obstaranie bytu bola použitá suma 21 000 Sk darovaná (len) navrhovateľke jej matkou a na výstavbu garáže suma 20 000 Sk, ktorú iba navrhovateľke darovala jej matka. Osobitne prihliadol na to, že navrhovateľka sa vo väčšej miere ako odporca zaslúžila o nadobudnutie a udržanie spoločných vecí a výraznejšie sa starala o rodinu, chod spoločnej domácnosti a zabezpečenie starostlivosti o deti. Navrhovateľke z týchto dôvodov neuložil povinnosť zaplatiť odporcovi z titulu finančného vyporiadania 181 345 Sk. Dodal, že do BSM nezaradil hnuteľné veci nadobudnuté za finančné prostriedky obstarané z pôžičky od sestry navrhovateľky vo výške 55 000 Sk (takto nadobudnuté veci považoval za výlučné vlastníctvo navrhovateľky).

Na odvolanie navrhovateľky Krajský súd v Nitre rozsudkom z 29. novembra 2007 sp. zn. 8 Co 60/2007 rozsudok súdu prvého stupňa v spojení s jeho dopĺňacím rozsudkom zmenil tak, že do výlučného vlastníctva navrhovateľky prikázal hnuteľné veci, ktoré jej prikázal už súd prvého stupňa, a tiež hodnotu členského podielu v bytovom družstve vo výške 529 755 Sk; do výlučného vlastníctva odporcu prikázal tie isté hnuteľné veci ako súd prvého stupňa. Titulom finančného vyporiadania uložil odvolací súd navrhovateľke povinnosť zaplatiť odporcovi 160 545 Sk. Odporcu zaviazal zaplatiť na účet súdu prvého stupňa súdny poplatok a tiež náhradu trov štátu. Rozhodol, že žiadny z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania. Pokiaľ navrhovateľka v priebehu konania a aj v odvolaní tvrdila, že suma 21 000 Sk použitá na zaplatenie členského podielu bytu bola darovaná matkou iba jej, odvolací súd vzal na zreteľ časové súvislosti obstarania bytu (jeho pridelenie účastníkom v novembri 1979) a tiež narušenia manželských vzťahov účastníkov konania (až od roku 1988); v dôsledku toho dar peňažných prostriedkov v uvedenej výške považoval za dar matky navrhovateľky určený obom účastníkom konania. Rozhodol, že do BSM účastníkov patrí

hodnota členského podielu v bytovom družstve vo výške 529 755 Sk, tak ako to ustálil aj súd prvého stupňa. K námietke navrhovateľky, že takto určená hodnota členského podielu nie je správna, odvolací súd poukázal na znalecký posudok a dodal, že aj na základe voľnej úvahy dospel k záveru o primeranosti tohto cenového určenia vo vzťahu k súčasným trhovým cenám. Odvolací súd na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že garáž do BSM nepatrí, lebo pozemok, na ktorom je postavená, kúpila výlučne navrhovateľka, len ona je v súčasnosti vedená v katastri nehnuteľností ako vlastníčka nadstavby na tomto pozemku a iba ona bola v rámci stavebného konania vedená ako stavebníčka. Odvolací súd vyčíslil hodnotu hnuteľných vecí v BSM sumou 47 080 Sk, členského podielu sumou 529 755 Sk, čo je spolu 576 835 Sk. Z hnuteľných vecí boli navrhovateľke prikázané veci vo výške 20 280 Sk, odporcovi vo výške 26 800 Sk. Vzhľadom na § 150 Občianskeho zákonníka odvolací súd vychádzal z výpočtu 576 835 Sk : 2 = 288 417,50 Sk. Odporca získal hodnotu v hnuteľných veciach vo výške 26 800 Sk, preto zostávalo, aby mu navrhovateľka titulom finančného vyporiadania zaplatila 261 617,50 Sk. Keďže ale odporca súhlasil s finančným vyrovnaním vo výške, ktorá zodpovedá hodnote garáže, odvolací súd uložil navrhovateľke povinnosť zaplatiť mu do 90 dní titulom vyrovnania 160 545 Sk. Povinnosť odporcu zaplatiť súdny poplatok odôvodnil odvolací súd poukazom na § 2 ods. 1 písm. c/ ods. 2 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a povinnosť zaplatiť štátu náhradu trov konania poukazom na § 148 ods. 1 O.s.p. Tento rozsudok napadla navrhovateľka dovolaním.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) uznesením z 19. januára 2009 sp. zn. 3 Cdo 56/2008 napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení odvolaciemu súdu vytkol, že si nezadovážil rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov (§ 132 O.s.p.); tým došlo k procesnej vade v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. Dovolací súd dospel tiež k záveru, že odvolací súd dôsledne nerešpektoval zásady vyporiadania BSM a jeho rozhodnutie v dôsledku toho spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Po vrátení veci dovolacím súdom na ďalšie konanie Krajský súd v Nitre rozsudkom z 18. februára 2010 sp. zn. 8 Co 39/2009 odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v spojení s jeho dopĺňacím rozsudkom zmenil a BSM účastníkov vyporiadal, pričom: I. do výlučného vlastníctva navrhovateľky prikázal tie isté hnuteľné veci, ktoré jej prikázal už súd prvého stupňa a tiež hodnotu členského podielu v bytovom družstve, II. do výlučného

vlastníctva odporcu prikázal rovnaké hnuteľné veci ako súd prvého stupňa, III. titulom finančného vyporiadania uložil navrhovateľke povinnosť zaplatiť odporcovi 5 329 €. Odporcu zaviazal zaplatiť na účet súdu prvého stupňa súdny poplatok a tiež náhradu trov štátu. Rozhodol, že žiadny z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že po doplnení dokazovania dospel k záveru, že matka navrhovateľky darovala 21 000 Sk len navrhovateľke a že táto suma bola použitá na zaplatenie členského podielu bytu. Obdobne matka navrhovateľky darovala len navrhovateľke 20 000 Sk a táto suma bola použitá pri výstavbe garáže. Odvolací súd garáž (aj vzhľadom na súhlasné vyjadrenie odporcu) nepovažoval za predmet BSM, ale za výlučné vlastníctvo navrhovateľky. Len za účelové a ničím nepreukázané ale považoval tvrdenie navrhovateľky, že jej bola požičaná suma 55 000 Sk, ktorá bola použitá na obstaranie hnuteľných vecí. Z hnuteľného majetku tvoriaceho BSM účastníkov (v celkovej hodnote 1 562,77 €) odvolací súd prikázal do výlučného vlastníctva navrhovateľky hnuteľnosti v hodnote 673,17 € a do výlučného vlastníctva odporcu hnuteľnosti v hodnote 889,60 €. Pri vyporiadaní hodnoty predstavujúcej členský podiel vychádzal z trhovej ceny zodpovedajúcej sume 13 277,57 €. V rámci úvahy, či na úplné vyporiadanie BSM je potrebné niektorému z účastníkov uložiť povinnosť poskytnúť druhému účastníkovi peňažné plnenie, vzal na zreteľ, že manželstvo účastníkov konania trvalo skoro 18 rokov, avšak „finančne problematické“ bolo len posledné roky, dovtedy sa odporca podieľal na hospodárení domácnosti a finančnom zabezpečovaní rodiny, miera pričinenia na získaní a udržaní majetku v BSM nebola u nich podstatne odlišná a ani navrhovateľkina výrazne vyššia miera starostlivosti o rodinu a deti neznamená, že by odporcovi pre úplné vyporiadanie BSM nemalo byť poskytnuté žiadne finančné plnenie. V zmysle vyššie uvedeného určil odvolací súd celkovú hodnotu majetku v BSM sumou 14 840,34 €. S prihliadnutím na § 150 Občianskeho zákonníka konštatoval, že jej polovica predstavuje 7 420,17 €. Navrhovateľke bol prikázaný majetok v hodnote 13 950,74 € (13 277,57 € + 673,17 €), takže v porovnaní s polovicou celkovej hodnoty majetku v BSM získala o 6 530,57 € viac. Po zohľadnení iba jej darovanej sumy 697,07 € (21 000 Sk) by mala zaplatiť odporcovi 5 833,50 € (6 530,57 € - 697,07 €). Keďže sa ale odporca vyjadril, že za postačujúce považuje, aby mu titulom finančného vyporiadania bola zaplatená suma zodpovedajúca hodnote garáže 5 329 € (160 545 Sk), uložil navrhovateľke, aby mu zaplatila túto sumu.

Proti uvedenému rozsudku podala navrhovateľka dovolanie (z 1. marca 2010 doplnené podaním z 25. marca 2010). Podľa jej názoru došlo v konaní k tzv. inej procesnej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Tvrdila, že celé konanie je zmätočné a rozhodnutie odvolacieho súdu je v rozpore s dobrými mravmi. Uviedla, že výroková časť napadnutého rozsudku mala obsahovať tiež výrok o tom, že garáž nepatrí do BSM, a rovnako výrok o tom, ku ktorému dňu sa uskutočňuje vyporiadanie. Poukázala tiež na to, že vo výrokovej časti rozhodnutia odvolacieho súdu sa uvádzajú hnuteľné veci, ktoré už v čase vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu neexistovali, a neuvádza sa tu ani ich cena; to však odvolaciemu súdu nebránilo, aby hodnotu týchto vecí zohľadnil pri vyporiadaní. Vytkla mu tiež, že sa odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu, ktorý bol v tejto veci vyslovený v zrušujúcom uznesení dovolacieho súdu, a jeho rozhodnutie odporuje zásadám logického myslenia v tom, že navrhovateľka (napriek konštatovaniu, že garáž nepatrí do BSM) bola zaviazaná zaplatiť odporcovi sumu rovnajúcu sa znalcom určenej hodnote garáže. Procesný postup odvolacieho súdu, ktorý odvolacie pojednávanie 4. februára 2010 odročil za účelom vyhlásenia rozsudku až na 18. februára 2010 sa prieči zákonu (došlo k prekročeniu „lehoty 5 dní v zmysle § 156 ods. 2 O.s.p.“). Odvolací súd, ktorý doručoval napadnutý rozsudok účastníkom priamo po jeho vyhlásení, konal „nesprávne a účelovo“ a zvolil „nerovný prístup k účastníkom konania“. V odôvodnení sa vôbec nezaoberal jej vyjadrením k veci z 9. februára 2010, nevykonal ňou navrhované dôkazy (nevzal vôbec na zreteľ, že byt aj garáž boli pred rozhodnutím odvolacieho súdu prevedené do vlastníctva navrhovateľkinej dcéry). V rozpore s jej argumentáciou považoval hodnotu členského podielu za predmet BSM, pritom ale dostatočne nezohľadnil rozdiel medzi „zostatkovou hodnotou členského podielu“ (navrhovateľka ju označila za „účtovnú hodnotu“) a trhovou hodnotou bytu a ani to, že odporca sa ničím nepričinil o nadobudnutie bytu. Nie je pravda, že účastníci sa zhodne vyjadrili o hodnote členského podielu. Odvolací súd pri rozhodovaní o vyporiadaní BSM zaniknutého v roku 1994 poukázal na ustanovenie § 175 ods. 2 Občianskeho zákonníka zrušené od 1. januára 1992. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku je zrejmé, že odvolací súd sa nezaoberal právoplatným rozhodnutím súdu o zrušení práva spoločného nájmu bytu a určenia navrhovateľky za výlučnú členku bytového družstva. Bez vykonania dokazovania dospel k skutkovému záveru, že „odporca sa riadne staral o rodinu“; odporca ale v skutočnosti o rodinu nedbal, neplnil vyživovaciu povinnosť, neprispieval na úhradu nákladov spojených s vedením domácnosti, dopustil sa manželskej

nevery a psychického a fyzického násilia, podieľal sa na zhoršení jej zdravotného stavu. Súdy spôsobili prieťahy a je nespravodlivé, aby po 16 rokoch po zániku BSM boli rozhodujúce cenové relácie zodpovedajúce situácii v čase vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu. Záver odvolacieho súdu o nepreukázaní pôžičky 55 000 Sk nemá oporu vo vykonanom dokazovaní. Nesprávny je aj výrok rozsudku odvolacieho súdu o trovách konania. Z týchto dôvodov žiadala napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Odporca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že dovolanie navrhovateľky považuje za neopodstatnené. Navrhovateľka všetky argumenty len neustále opakuje napriek tomu, že sa už nimi súdy zaoberali. Žiadal dovolanie zamietnuť, lebo smeruje proti vecne správnemu rozhodnutiu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie treba zrušiť.

Dovolanie môže byť podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1 O.s.p. sa dovolací súd zaoberal otázkou, či v konaní nedošlo k procesnej vade konania v zmysle § 237 O.s.p. zakladajúcej zmätočnosť (už v skoršom rozhodnutí dovolací súd vysvetlil, kedy I. o vadu tejto povahy). I keď navrhovateľka opakovane uvádzala, že celé konanie je zmätočné, z obsahu jej mimoriadneho opravného prostriedku (§ 41 ods. 2 O.s.p.) vyplýva, že pod zmätočnosťou rozumie najmä rozpor právnych záverov súdov s hmotným právom, prípadne procesné vady nezakladajúce zmätočnosť, nie však vady konania vymenované v § 237 O.s.p. Vady tejto povahy v dovolacom konaní ani nevyšli najavo.

Pri vyporiadaní BSM súdom I. o prípad, v ktorom z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyporiadania vzťahu medzi účastníkmi konania, kedy dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolania (§ 242 ods. 2 písm. d/ O.s.p.).

V bezpodielovom spoluvlastníctve manželov je všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol niektorý z manželov za trvania manželstva, s výnimkou vecí získaných dedičstvom alebo darom, ako aj vecí, ktoré podľa svojej povahy slúžia osobnej potrebe alebo výkonu povolania len jedného z manželov, a vecí vydaných v rámci predpisov o reštitúcii majetku jednému z manželov, ktorý mal vydanú vec vo vlastníctve pred uzavretím manželstva alebo ktorému bola vec vydaná ako právnemu nástupcovi pôvodného vlastníka (§ 143 Občianskeho zákonníka). Veci v bezpodielovom spoluvlastníctve užívajú obaja manželia spoločne; spoločne uhradzujú aj náklady vynaložené na veci alebo spojené s ich užívaním a udržiavaním (§ 144 Občianskeho zákonníka). Bežné veci týkajúce sa spoločných vecí môže vybavovať každý z manželov. V ostatných veciach je potrebný súhlas oboch manželov; inak je právny úkon neplatný (§ 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí sú oprávnení a povinní obaja manželia spoločne a nerozdielne (§ 145 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Zánikom manželstva zanikne i bezpodielové spoluvlastníctvo manželov (§ 148 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Ak zanikne bezpodielové spoluvlastníctvo, vykoná sa vyporiadanie podľa zásad uvedených v § 150 (§ 149 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Ak sa vyporiadanie nevykoná dohodou, vykoná ho na návrh niektorého z manželov súd (§ 149 ods. 3 Občianskeho zákonníka). Pri vyporiadaní sa vychádza z toho, že podiely oboch manželov sú rovnaké. Každý z manželov je oprávnený požadovať, aby sa mu uhradilo, čo zo svojho vynaložil na spoločný majetok, a je povinný nahradiť, čo sa zo spoločného majetku vynaložilo na jeho ostatný majetok. Ďalej sa prihliadne predovšetkým na potreby maloletých detí, na to, ako sa každý z manželov staral o rodinu, a na to, ako sa zaslúžil o nadobudnutie a udržanie spoločných vecí. Pri určení miery pričinenia treba vziať tiež zreteľ na starostlivosť o deti a na obstarávanie spoločnej domácnosti (§ 150 Občianskeho zákonníka).

Z uvedenej právnej úpravy vychádza aj doterajšia judikatúra súdov Slovenskej republiky, ktorá v R 49/1973 dospela k záveru, že vec nadobudnutá za trvania manželstva sa stane predmetom BSM, pokiaľ nie je obstaraná za finančné prostriedky, ktoré sú majetkom len jedného z manželov. V stanovisku R 42/1972 bol vyslovený záver, že pri nadobudnutí

vecí z prostriedkov patriacich jednak do BSM, jednak do osobného majetku niektorého z manželov, sa takto nadobudnuté veci stávajú predmetom BSM bez ohľadu na rozsah použitých prostriedkov z BSM. Súdna prax dospela tiež k záveru, že do BSM nepatrí ani vec získaná (kúpou, výmenou) za prostriedky patriace do oddeleného majetku jedného z manželov. Nejde tu totiž o nadobudnutie nového majetku ani o rozmnoženie už existujúceho majetku za trvania manželstva, ale o zmenu, ktorá nemá vplyv na povahu (vlastníctva) týchto vecí ako predmetu výlučného (oddeleného) vlastníctva jedného z manželov. Pri vyporiadaní BSM je rozhodujúca nielen tá skutočnosť, že určitá vec *v čase jeho zániku existovala* (z tohto hľadiska je v preskúmavanom prípade irelevantné, že byt je v súčasnosti vo vlastníctve tretej osoby), ale i to, v akom stave vtedy bola (napríklad z hľadiska jej kvality, veku, miery opotrebenia). Tento stav je určujúci aj pre ocenenie veci, pričom ale *treba vychádzať z cien zodpovedajúcich cenám v čase rozhodovania súdu*. Je potrebné pripomenúť, že konanie o vyporiadanie BSM sa síce začína len na návrh niektorého z účastníkov, súd však nie je týmto návrhom viazaný ani pokiaľ I. o rozsah BSM, ani pokiaľ I. o spôsob jeho vyporiadania.

K jednotlivým dovolacím námietkam navrhovateľky dovolací súd uvádza nasledovné:

1. Podstatná časť argumentácie dovolateľky sa týka postupu súdov pri zohľadnení hodnoty členského podielu a pri vyporiadaní tejto hodnoty v rámci vyporiadania BSM.

Zo spisu vyplýva, že byt bol pridelený účastníkom konania v novembri 1979, za trvania ich manželstva. Priamo zo zákona im obom vzniklo spolu s právom spoločného užívania bytu aj spoločné členstvo v družstve; z tohto členstva boli obaja manželia oprávnení a povinní spoločne a nerozdielne (viď § 175 ods. 2 Občianskeho zákonníka v znení účinnom v čase pridelenia bytu).

Odvolací súd mal výsledkami vykonaného dokazovania preukázané, že navrhovateľke darovala jej matka sumu 21 000 Sk. Tieto finančné prostriedky (patriace výlučne navrhovateľke) boli použité na obstaranie bytu. Zo strany navrhovateľky išlo „o to, čo zo svojho vynaložila na spoločný majetok“ (§ 150 Občianskeho zákonníka). Získanie tohto daru a následné použitie darovanej sumy mohlo byť zohľadnené len v tom zmysle, že sa na uvedenú sumu vzal zreteľ pri vyporiadaní spoločných majetkových práv, nie však v tom

zmysle, že v dôsledku darovania nešlo o spoločné majetkové právo manželov (a že členský podiel patril od počiatku len navrhovateľke).

Rozhodnutím súdu v inej právnej veci týchto účastníkov konania (navrhovateľky a odporcu) bolo zrušené ich právo spoločného nájmu bytu, navrhovateľka bola určená za výlučnú nájomníčku bytu a členku bytového družstva. V predmetnom konaní (o zrušenie práva spoločného nájmu bytu) sa ale nerozhodovalo o majetkovom vyporiadaní bývalých manželov ohľadom ich spoločného majetkového práva.

Členský podiel manželov v bytovom družstve je majetkovou hodnotou, ktorú treba vyporiadať v rámci vyporiadania BSM. Súd pri tomto vyporiadaní musí na ňu prihliadnuť ako na iné spoločné majetkové hodnoty manželov. Pri vyporiadaní sa aj tu berú na zreteľ cenové pomery v čase vyporiadania. Hodnotu členského podielu treba vyjadriť ako všeobecnú (trhovú) cenu, a nie ako zostatkovú hodnotu členského podielu (ako sa mylne domnieva navrhovateľka). Hodnota členského podielu sa pre účely vyporiadania určuje cenou, ktorú by bolo možné dosiahnuť za prevod členského podielu v danom mieste a čase.

V porovnaní so stavom existujúcim pred zrušujúcim uznesením dovolacieho súdu obsah spisu svedčí o tom, že odvolací súd už mal, a to na základe vyjadrenia samotných účastníkov konania, postačujúce skutkové podklady na vyčíslenie hodnoty členského podielu, a to minimálne v zmysle určenia najnižšej možnej hodnoty členského podielu. Ako totiž vyplýva zo spisu, právna zástupkyňa odporcu na pojednávaní pred odvolacím súdom 4. februára 2010 uviedla, že obdobný byt (členský podiel v bytovom družstve) v súčasnosti nemožno obstarať pod sumu 1 000 000 Sk (viď č.l. 711 spisu), navrhovateľka sa na tomto pojednávaní vyjadrila, že hodnota obdobného bytu je cca 400 000 Sk (viď č.l. 712 spisu). Za tejto situácie nemožno odvolaciemu súdu vytýkať nesprávnosť konštatovania, že všeobecná hodnota členského podielu v čase vyporiadania BSM je najmenej 400 000 Sk. So zreteľom na individuálne okolnosti prejednávanej veci nepostupoval odvolací súd nesprávne, pokiaľ sumu uvedenú navrhovateľkou vzal za základ a z tejto hodnoty vychádzal pri vyporiadaní BSM.

V súvislosti s otázkou správnosti vyporiadania členského podielu navrhovateľka vytýka súdom, že v konaní spôsobili prieťahy a je nespravodlivé, aby po 16 rokoch po zániku BSM boli rozhodujúce cenové relácie, ktoré zodpovedajú situácii v čase vyhlásenia rozsudku

odvolacieho súdu. Dovolací súd k tomu uvádza, že prieťahy v konaní sú jednoznačne nežiaducim javom; zároveň ale pripomína, že požiadavku, aby občianske súdne konanie prebiehalo rýchlo a účinne (§ 6 O.s.p.), treba vždy vykladať aj v súlade s požiadavkou, aby súd o prejednávanej veci rozhodol vždy (až) so znalosťou všetkých významných skutkových a právnych okolností. Dovolací súd poznamenáva, že v súdnych konaniach o rozvod manželstva, o zrušenie práva spoločného nájmu bytu manželov a bezpochyby tiež o vyporiadanie BSM I. o prejednávanie a rozhodovanie vecí spoločensky citlivých, za ktorými spravidla stojí zlyhanie manželstva, rodiny a vzťahu dvoch ľudí – bývalých manželov. Ešte aj v porovnaní s inými súdnymi konaniami majú tieto veci okrem nevyhnutnej právnej roviny vo vyššej miere zastúpenú ľudskú (emotívnu) rovinu, ktorej prejavy sa určitom prípade môžu spolupodieľať na zvýšenej časovej náročnosti prejednania a rozhodnutia veci.

Otázku, či k prieťahom došlo alebo nedošlo a či prieťahy prípadne zavinili alebo k nim viedli iné okolnosti, dovolací súd neriešil. Uzatvára ale, že prípadná existencia prieťahov v konaní nemôže zmeniť nič tom, že pri vyporiadaní členského podielu treba v danom prípade vychádzať z cien zodpovedajúcich stavu v čase vyhlásenia rozsudku.

2. Navrhovateľka namieta, že rozhodnutie odvolacieho súdu odporuje zásadám logického myslenia v tom, že odvolací súd (napriek tomu, že garáž nepatrí do BSM) navrhovateľku zaviazal zaplatiť odporcovi sumu rovnajúcu sa hodnote garáže.

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu sa rozhodnutie odvolacieho súdu v uvedenom zmysle neprieči logike. Zohľadňuje na jednej strane to, že garáž nepatrí do BSM, na druhej strane ale aj to, že odporca počas celého konania požadoval od navrhovateľky určité finančné plnenie vyjadrujúce to, čo by mu (podľa jeho názoru) mala vyplatiť na vyporiadanie zaniknutého BSM. Výška tohto plnenia mala byť podľa jeho názoru vyššia, požadoval ju však v nižšej sume, zodpovedajúcej hodnote garáže. Túto spojitosť medzi vecou (garážou) a jej hodnotou vysvetľoval tým, že navrhovateľka nemá finančné prostriedky na poskytnutie peňažného plnenia na ich vyrovnanie, svoje nároky voči nej bude môcť preto uspokojovať z garáže (v tom čase tvorila predmet jej vlastníctva) – viď č.l. 596 spisu.

3. Dovolací súd považuje za neopodstatnené tvrdenie navrhovateľky, že zákonu sa prieči postup zvolený v danom prípade odvolacím súdom, ktorý odvolacie pojednávanie uskutočnené dňa 4. februára 2010 odročil za účelom vyhlásenia jeho rozsudku až na

18. februára 2010 (podľa jej názoru odvolací súd prekročil lehotu *5 dní* v zmysle § 156 ods. 2 O.s.p.). To isté sa vzťahuje aj na jej tvrdenie, že odvolací súd doručením rozsudku účastníkom priamo po jeho vyhlásení konal „nesprávne a účelovo“ a zvolil „nerovný prístup k účastníkom konania“.

Podľa § 156 ods. 2 veta prvá O.s.p. (v znení účinnom v čase rozhodovania odvolacieho súdu) sa rozsudok vyhlasuje spravidla hneď po skončení konania, ktoré rozsudku predchádzalo. Ak to nie je možné, súd na vyhlásenie rozsudku odročí pojednávanie *najdlhšie na tri týždne*; v takom prípade súd *doručí rozsudok prítomným účastníkom hneď po pojednávaní*, na ktorom bol rozsudok vyhlásený, a *neprítomným účastníkom ho odošle* najneskôr do troch dní.

Odvolací súd teda v danom prípade rešpektoval zákonom určenú lehotu a rozsudok v nej vyhlásil. Zo zápisnice spísanej odvolacím súdom 18. februára 2010 vyplýva, že pri vyhlásení rozsudku bola osobne prítomná len navrhovateľka; odporca a jeho právna zástupkyňa neboli prítomní. Pokiaľ odvolací súd doručil rozsudok navrhovateľke „krátkou cestou“ priamo na pojednávaní a iným spôsobom (poštou) odporcovi, nebol jeho postup v rozpore s vyššie uvedeným ustanovením zákona a nemal znaky „nerovného“ prístupu súdu k účastníkom konania.

4. V konaní o vyporiadanie BSM súd určí, čo do tohto spoluvlastníctva patrilo ku dňu jeho zániku; vyporiadanie uskutoční len o predmete BSM. Pokiaľ dospeje k záveru, že určitá vec do BSM nepatrí, nevyjadrí to samostatným výrokom zaradeným do výrokovej časti rozhodnutia (neuvádza vo výroku, že vec nebola predmetom vyporiadania), ale len v odôvodnení rozhodnutia.

Pre vyporiadanie, ako vyplýva z vyššie uvedeného, je rozhodujúci stav v čase zániku BSM. Súd, ktorý toto spoluvlastníctvo vyporiadava, uvedenú skutočnosť vo výrokovej časti nevyjadruje.

Neopodstatnená je preto námietka navrhovateľky, že výroková časť napadnutého rozsudku mala obsahovať výrok o tom, že garáž nepatrí do BSM, ako aj výrok o tom, ku ktorému dňu sa uskutočňuje vyporiadanie.

5. Tvrdenie, že odvolací súd sa odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu, ktorý bol v tejto veci vyslovený v zrušujúcom uznesení dovolacieho súdu, nie je v dovolaní bližšie vysvetlené (konkretizované).

Dovolací súd zo spisu nezistil, že by sa odvolací súd odchýlil od právnych záverov ním vyslovených v zrušujúcom uznesení.

6. Občiansky súdny poriadok ukladá účastníkom konania povinnosť označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd ale rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná; nie je totiž viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a ani nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie toho, či sa vyhovie návrhu na vykonanie dokazovania a ktoré z dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (viď § 120 ods. 1 O.s.p.), a nie účastníkov konania.

K námietke, že odvolací súd nevykonal navrhovateľkou navrhované dôkazy (nevzal na zreteľ jej návrhy na dokazovanie preukazujúce, že byt aj garáž boli pred rozhodnutím odvolacieho súdu prevedené do vlastníctva navrhovateľkinej dcéry), dovolací súd uvádza, že vykonanie dokazovania navrhovaného navrhovateľkou nebolo účelné, lebo by viedlo k skutkovým zisteniam, ktoré nie sú pre prejednávanú vec významné.

7. Dovolací súd už vyššie vysvetlil jednu zo zásad vyporiadania BSM spočívajúcu v tom, že pri jeho vyporiadaní sa vychádza zo stavu veci ku dňu zániku BSM; pri určení ceny veci sa ale vychádza z jej ceny v čase, keď sa vyporiadanie vykonáva (§ 154 ods. 1 O.s.p.). Avšak tomu, kto určitú hnuteľnú vec od zániku BSM do vyporiadania užíval, sa môže určiť cena v čase zániku bez ohľadu na cenu v čase vyporiadania, ak mu vec má zostať. Opotrebenie i náklady tu idú predovšetkým na jeho vrub.

Z pohľadu vyššie uvedeného sa javí ako neopodstatnená argumentácia navrhovateľky, ktorá namieta nesprávnosť určenia cien hnuteľných vecí patriacich do BSM.

8. K námietke navrhovateľky, že rozhodnutie odvolacieho súdu je v rozpore s dobrými mravmi, dovolací súd pripomína, že v zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka *výkon práv*

a povinností vyplývajúcich z občianskoprávnych vzťahov (pozn. dovolacieho súdu: vrátane majetkových vzťahov medzi manželmi a bývalými manželmi) nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a *nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi*. Súdy v danej veci konali ako orgány štátu prejednávajúce určitú občianskoprávnu vec, pričom v súdnom konaní sa malo (medziiným) posúdiť, či práve účastníci konania (ako nositelia práv a povinností z občianskoprávnych vzťahov) nevykonávajú svoje hmotnoprávne oprávnenia a povinnosti v rozpore s pravidlami morálky. Rozsudok súdu vyjadrujúci jeho záverečný úsudok o prejednávanej veci, je v občianskom súdnom konaní aktom aplikácie práva, ktorý môže byť prípadne predmetom posudzovania z hľadiska (ne)ústavnosti, (ne)zákonnosti, (ne)správnosti a pod.; nemôže byť ale posudzovaný z aspektu (ne)súladu s dobrými mravmi v zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

9. Navrhovateľka odvolaciemu súdu vytýka, že v napadnutom rozsudku iba za účelové a ničím nepreukázané označil jej skutkové tvrdenie, že za trvania manželstva získala pôžičkou sumu 55 000 Sk, ktorú použila na obstaranie hnuteľných vecí.

Konštatovanie odvolacieho súdu, že predmetné tvrdenie navrhovateľky je len účelové, vyvodil odvolací súd z toho, že zmluvu o pôžičke mala navrhovateľka údajne uzavrieť až v čase, keď už s odporcom spolu nehospodárili a pokiaľ v tomto období za požičané peniaze zakúpila nejaké veci, mala sa domáhať ich vylúčenia z BSM. „Pokiaľ však v zásade s rozdelením hnuteľných vecí súhlasila a domáhala sa iba finančného vyporiadania, išlo zrejme o dodatočné účelové riešenie zo strany navrhovateľky“.

Dovolací súd pripomína, že pokiaľ vznikol za trvania manželstva dlh, z ktorého bol zaviazaný len jeden z manželov, ktorý napríklad uzavrel vo vlastnom mene zmluvu o pôžičke, a pokiaľ boli takto získané peniaze použité na zakúpenie určitej veci (bola za ne získaná určitá majetková hodnota), patrí aj táto hodnota – za splnenia ostatných podmienok uvedených v § 143 Občianskeho zákonníka – do BSM. Na záväzok toho manžela, ktorý peniaze takto obstaral, je povinný ich vrátiť a ktorý peniaze v skutočnosti zo svojho vynaložil na spoločný majetok, sa prihliadne pri vyporiadaní BSM (viď R 57/1979, ale tiež napríklad Bičovský J., Bezpodílové spoluvlastnictví manželů, Linde Praha, 1994, str. 181).

Zo spisu vyplýva, že navrhovateľka už v konaní na súde prvého stupňa tvrdila, že jej manželia M. H. a J. H. za trvania manželstva v roku 1991 požičali sumu 55 000 Sk a na preukázanie tohto tvrdenia do spisu založila aj písomné vyhlásenia zúčastnených osôb (viď č.l. 183 až 185 spisu, resp. 392 až 394 spisu). Obsahovo rovnako sa menovaní manželia vyjadrili v rámci ich svedeckých výpovedí (č.l. 44 a 46 spisu). Totožné skutkové tvrdenie vyplýva aj z výpovede svedka M. G. na č.l. 47 spisu. Uvedená argumentácia navrhovateľky nebola v konaní ojedinelá – opakovala ju aj na inom pojednávaní pred súdom prvého stupňa (viď č.l. 370 spisu), na ktorom navyše vyslovila svoj právny názor (a obsahovo podľa všetkého tiež požiadavku), že veci nadobudnuté za pôžičkou obstarané peňažné prostriedky nepatria do BSM (viď č.l. 371 spisu).

Nešlo teda len o samo tvrdenie navrhovateľky, ale o jej tvrdenie zhodné s výpoveďami svedkov, ku ktorému navyše doložila aj listinné dôkazy. Dovolací súd bez toho, aby sa vyjadroval k otázke preukázania uvedeného tvrdenia navrhovateľky konštatuje, že záver odvolacieho súdu o „účelovosti“ takéhoto tvrdenia a obdobne o tom, že navrhovateľka sa nedomáhala vylúčenia pôžičkou nadobudnutých vecí z BSM, nie je v odôvodnení napadnutého rozsudku náležite vysvetlený a (zatiaľ) sa javí ako predčasný a nepodložený.

10. Navrhovateľka odvolaciemu súdu vytýka, že bez vykonania dokazovania dospel k skutkovému záveru, že „odporca sa riadne staral o rodinu“. V skutočnosti ale o rodinu nedbal, neplnil ani vyživovaciu povinnosť, dopustil sa manželskej nevery, fyzického a psychického násilia a podieľal sa na zhoršení jej zdravotného stavu.

Z ustanovenia § 150 pre vykonanie vyporiadania BSM vyplýva základná zásada, že podiely oboch manželov sú rovnaké. Z tejto zásady zákon pripúšťa výnimky, ktoré umožňujú podiely určiť aj iným pomerom, a to práve s prihliadnutím na to, ako sa každý z manželov staral o rodinu, ako sa zaslúžil o nadobudnutie a udržanie spoločných vecí a pod. Kvantitatívna stránka vyporiadania pri zohľadnení týchto okolností môže teda v určitom prípade viesť aj k zvýšeniu podielu jedného z manželov na úkor druhého z manželov. Dovolací súd v súvislosti s tým poznamenáva, že výživné na maloleté deti je predmetom iného konania, takže nemá priamy vplyv na vyporiadanie BSM; nemožno však vylúčiť dopad neplnenia vyživovacej povinnosti jedným z rodičov (ktorej plnenie po určitý čas suploval druhý z rodičov) na celkové uhradzovanie potrieb rodiny a domácnosti. K argumentácii

navrhovateľky poznamenáva, že pri vyporiadaní BSM I. o majetkové vyporiadanie bezpodielových spoluvlastníkov; vzhľadom na to sú bez právneho významu okolnosti, ktoré sa týkajú kvality spolužitia účastníkov konania v rovine ľudskej, etickej, intímnej a pod.

Z napadnutého rozsudku vyplýva, že odvolací súd sa skutkovými okolnosťami významnými z hľadiska úrovne starostlivosti odporcu o rodinu a domácnosť a miery zásluhovosti o obstaranie a udržanie majetku v BSM zaoberal a tieto okolnosti posudzoval z aspektu § 150 Občianskeho zákonníka pri riešení otázky, či možno mať (aj napriek navrhovateľkou uvádzaným skutočnostiam) za to, že podiely oboch manželov sú rovnaké. Odvolací súd pri tom za dôležitú považoval celkovú dĺžku manželstva účastníkov konania (18 rokov) a skutočnosť, že „finančne problematické“ bolo len za posledné roky. S jeho konečnými závermi sa však dovolací súd celkom nestotožňuje.

Právna zástupkyňa odporcu na pojednávaní 29. novembra 2007 (viď č.l. 596 spisu) tlmočila stanovisko odporcu, ktorý sám „v zásade uznáva, že sa nepodieľal takou mierou na majetku účastníkov ako navrhovateľka“. Odvolací súd aj s poukazom na toto vyjadrenie v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol, že *navrhovateľka sa vo väčšej miere podieľala na nadobudnutí majetku v BSM*, zároveň ale konštatoval, že miera pričinenia jednotlivých manželov na tomto nadobudnutí nebola *výrazne nepomerná*. Dovolací súd sa stotožňuje s názorom odvolacieho súdu, že skutkové zistenia vyplývajúce v danom prípade zo spisu nenasvedčujú tomu, že by väčšia miera pričinenia navrhovateľky o nadobudnutie majetku v BSM mala viesť k záveru, že odporcovi nepatrí žiadne finančné vyrovnanie. Na druhej strane ale treba pripomenúť, že ustanovenie § 150 Občianskeho zákonníka za relevantnú nepovažuje len *výrazne nepomernú* odlišnosť pričinenia manželov na obstaraní a udržaní majetku v BSM.

Pokiaľ odporca pripustil, že navrhovateľka sa vo väčšej miere podieľala na nadobudnutí majetku v BSM, mal podľa všetkého aj on sám na mysli takú mieru, ktorá je pri aplikácii § 150 Občianskeho zákonníka právne relevantná (v opačnom prípade by odlišnosť tejto miery nepripustil). Právna zástupkyňa odporcu dokonca na odvolacom pojednávaní 4. februára 2010 (č.l. 711 spisu) výslovne uviedla, že „odporca nepožaduje vyporiadanie BSM *rovným dielom*“ (t.j. aj sám za dôvodný považuje odklon od zásady vyjadrenej v § 150 veta prvá Občianskeho zákonníka). Z uvedených vyjadrení navrhovateľky, opodstatnenosť ktorých

potvrdil aj odporca (jeho právna zástupkyňa), je preto v preskúmavanej veci potrebné vyvodiť existenciu dôvodu, so zreteľom na ktorý treba pri vyporiadaní vychádzať z toho, že *podiely manželov nie sú rovnaké*.

Navyše, zo spisu naďalej vyplývajú odlišné skutkové tvrdenia účastníkov konania o čase, kedy prestali viesť spoločnú domácnosť, resp. kedy prestal odporca prispievať na úhradu spoločných nákladov. Rozpornosť týchto tvrdení nebola dokazovaním úplne odstránená. Navrhovateľka v konaní tvrdila, že odporca neprispieval na domácnosť od roku 1988, odporca uvádzal rok 1993 (viď č.l. 16 spisu), pritom ale v oznámení vtedajšiemu zamestnávateľovi už v roku 1991 sám uviedol, že na domácnosť ničím neprispieva (viď č.l. 391 spisu).

Z bodov **9.** a **10.** vyplýva, že navrhovateľka sčasti opodstatnene namietla existenciu dovolacích dôvodov v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O.s.p. Dovolací súd so zreteľom na to rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. marca 2011

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková